

Høyres partiprogram – høring av førsteutkast

Naturvernforbundet har sendt inn følgende kommentarer til Høyres førsteutkast til partiprogram for 2025–2029 via partiets nettskjemaløsning innen fristen 10. november 2024:

Linje 646

Legge til nytt kulepunkt:

- styrke studieprogram og utdanningsmulighetene innen natur- og klimakunnskap.

Begrunnelse:

Kunnskap om klima og natur er svært viktig i samfunnet vårt for å finne gode løsninger.

Linje 813

Stryke dette punktet:

- Opprettholde tax-free-ordningen, og gjeninnføre veksling mellom tobakk og alkohol.

Begrunnelse:

Tax-free-ordningen mangler logisk forankring, og EU har også for lengst tatt den bort for reiser mellom medlemsland. Ordningen skaper feilaktige insentiver som undergraver helse- og miljømål, og den reduserer også landets skatteinntekter.

Linje 907

Nytt kulepunkt:

- fremme kortreist og bærekraftig turisme, på naturens premisser.

Begrunnelse:

Om turismen skal være bærekraftig og fortsette å vokse, kan den ikke baseres på lange flyreise og ressurskrevende cruisetrafikk eller gjennom å promotere destinasjoner som gir et stort press på naturen.

Linje 925–927

Stryke følgende:

videreføre en trinnvis åpning av norsk kontinentalsokkel for havbunnsmineralvirksomhet

Endre resten av teksten til følgende:

kartlegge alle naturverdiene på havbunnen og sikre at en eventuell tillatelse til leting og/eller utvinning av havbunnsmineraler kun skal gis dersom det kan bevises at det kan skje bærekraftig og miljømessig forsvarlig

Begrunnelse:

Dyphavene våre er sårbare, verdifulle og utforskede. Den norske åpningsprosessen for gruvedrift på havbunnen har vært preget av hastverk, der miljøfaglige råd, fiskeriorganisasjonenes bekymringer og forskernes advarsler har blitt tilsidesatt. Dersom gruvedrift på havbunnen skal

kunne bli en forsvarlig og bærekraftig næring, må vi først kartlegge de naturverdiene som finnes på havbunnen, samt gjennomføre ny konsekvensutredning som tilfredsstillende kavene fra miljøfaglige institusjoner, deriblant Miljødirektoratet. Dette må gjennomføres før man eventuelt kan begynne å tildele letelisenser.

Linje 935

Nytt kulepunkt:

- styrke forskningsinnsatsen knyttet til bærekraftig avfallshåndtering ved gruvedrift, og forby sjødeponi.

Begrunnelse:

Det må satses mer på forskning knyttet til hvordan gruveavfall kan utnyttes og gjenbrukes bedre for å unngå langvarige deponiløsninger. Spesielt sjødeponi er en utdatert metode for lagring av avgangsmasser, der Norge er kun ett av to land i verden som tillater dette. Forskning fra tidligere sjødeponier viser at alt liv i området forsvinner, og det tar svært lang tid før naturmangfoldet kommer tilbake til sin opprinnelige stand, dersom den i det hele tatt gjør dette (ref. Jøssingfjorden). Dumping av gruveavfall i fjord og sjø vil kunne bli en stor trussel mot andre lokale og bærekraftige næringer som fiskeri.

Linje 953–954

Erstatte punktet med følgende tekst:

- stille krav om at oppdrettsanlegg ikke får legges i viktige natur- og friluftsområder, og stille krav om forbedring av fiskehelse, økt ressursutnyttelse og kraftig reduserte utslipp og rømminger gjennom teknologinøytrale miljøfleksibilitetsordninger.

Begrunnelse:

Oppdrett er et betydelig miljøproblem, og det må stilles langt strengere krav til både omfang, lokalisering og teknologi.

Linje 1011–1012

Stryke:

(...) gjennom god og rasjonell skogpleie.

Begrunnelse:

Det er faglig feil. Første del av setningen «Skog skaper et betydelig rom for binding av CO₂» bør stå for seg selv, da økosystems evne til å binde og langtidslagre karbon i jorda skjer som en naturlig økosystemprosess og avhenger ikke av «god og rasjonell skogpleie».

Linje 1023–1025

Stryke:

innenfor gjeldende lovverk og sertifiseringsordninger for å sikre økt verdiskaping og effektiv karbonfangst

Begrunnelse:

Dagens lovverk og sertifiseringsordninger har store mangler. Disse må i så fall revideres.

Linje 1025–1026

Legge inn nytt kulepunkt mellom disse linjene:

- innføre midlertidig forbud mot flatehogst i den mest verdifulle naturskogen inntil naturverdiene er kartlagt og vern avklart.

Begrunnelse:

Naturskogen er den skogen som ennå ikke har vært flatehogd. Den er under sterkt press, og det er viktig å unngå at de verdifulle områdene ødelegges før det er avklart om de skal vernes eller beskyttes på annet vis.

Linje: 1049–1053

Stryke følgende:

Norge er en stabil og langsiktig leverandør av energi til Europa. Norge bør opprettholde denne posisjonen, og videreutvikle aktiviteten på norsk sokkel innenfor rammen av våre klimaforpliktelser. En forutsetning for å fortsette å utvinne olje og gass fra norsk sokkel, er at produksjonen over tid skjer med null eller nær null utslipp. Det vil være behov for norsk gass til Europa i mange tiår fremover, men de neste årene kan det åpne seg et viktig marked for blått hydrogen basert på norsk naturgass med karbonfangst og lagring.

Begrunnelse:

Norge vil fortsette å være en stabil leverandør av gass til Europa i årene framover. Samtidig må vi ta innover oss at EU jobber på spreng for å redusere etterspørselen, også etter norsk gass. Det kan være greit å minne om at EU sin vedtatte politikk er å fase ut all fossil energi. Og de er allerede på god vei. De siste to årene har EU redusert sin etterspørsel etter gass med 18 prosent. Innen 2040 vil etterspørselen være redusert med tre firedeler. En rekke analyser viser at med den fallende etterspørselen som er ventet framover, vil det ikke være behov for at Norge leter etter mer gass eller setter i gang utvinning på nye olje- og gassfelt.

I tillegg vil strykningen gjøre programmet kortere, og det er jo en fordel.

Linje 1060

Legge til nytt kulepunkt:

- prioritere knappe kraftressurser der de gir størst samfunns- og miljønytte.

Begrunnelse:

Vi ser at det er meldt inn mange ønsker om mer kraft, og at det er betydelige utfordringer med å framskaffe nok kraft til alle formål uten at dette kan gi betydelig miljøbelastning. For å unngå at miljøskadene og eventuelle andre ulemper ikke står i forhold til nytten, bør det innføres kriterier som prioriterer ny kraft basert på samfunns- og miljønytte.

Linje 1061–1062

Endre fra «videreutvikle norsk sokkel som energiresurs innenfor rammene av klimamålene, og ha som hovedformål for leteaktiviteten å finne mer naturgass» til «utvikle Norges energiproduksjon innenfor rammene av klimamålene».

Begrunnelse:

For at Norge skal holde seg innenfor rammene av klimamålene, er det ikke lenger rom for å lete etter mer olje og gass. I stedet bør Norge stanse alle nye letelisenser og legge en strategi for slutfasen, i tråd med anbefalingene fra Klimautvalget 2050, et utvalg som ble oppnevnt av Erna Solbergs regjering.

Linje 1063

Stryke:

- lyse ut 26. konsesjonsrunde og legge til rette for en områdeløsning for transport av gass fra Barentshavet.

Begrunnelse:

Dersom Norge skal holde seg innenfor rammene av klimamålene er det ikke lenger rom for å lete etter mer olje og gass. I stedet bør Norge stanse alle nye letelisenser og legge en strategi for slutfasen, i tråd med anbefalingene fra Klimautvalget 2050, et utvalg som ble oppnevnt av Erna Solberg sin regjering.

Linje: 1064

Stryke punktet:

- konsekvensutrede med sikte på gjenåpning av Nordland VI

Begrunnelse:

Ingen andre steder i verden er et så lite område så viktig for flere av våre mest verdifulle fiskebestander som sei, hyse, sild og torsk. 70 prosent av fisken vi tar opp av Norskehavet og Barentshavet hvert år, passerer Lofoten, Vesterålen og Senja i sine aller mest kritiske livsfaser, som fiskeegg og baby-larver. Akkurat når de er mest sårbare for oljeforurensning. Dessverre ligger områdene hvor vi tror det finnes olje midt i fødestua til torsken og de andre fiskeartene. Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja er derfor i direkte konflikt med fiskerinæringen. Selv et lite uhellsutslipp vil kunne få dramatiske konsekvenser for fiskebestanden, fiskerinæringen, sjøfugl og marine pattedyr som vågehval, spermasettthvalen og sel som livnærer seg av fisken. Det er også dokumentert at luftkanonene som oljeindustrien bruker for å kartlegge havbunnen (såkalt seismikkskyting), skremmer bort fisken og dreper fiskeegg og larver som befinner seg i nærheten. Energisikkerhet i Europa er heller ikke noe godt argument for at Norge skal åpne sine aller mest sårbare og verdifulle områder for petroleumsvirksomhet. Som følge av fallende etterspørsel i årene framover viser flere studier at Europa ikke vil ha behov for at Norge åpner nye olje- eller gassfelt.

Linje 1065–1066

Stryke punktet:

- konsekvensutrede Nordland VII og Troms II og særlig vurdere konsekvensene for biologisk mangfold og sårbare økosystemer.

Begrunnelse:

Ingen andre steder i verden er et så lite område så viktig for flere av våre mest verdifulle fiskebestander som sei, hyse, sild og torsk. 70 prosent av fisken vi tar opp av Norskehavet og Barentshavet hvert år passerer Lofoten, Vesterålen og Senja i sine aller mest kritiske livsfaser, som fiskeegg og babyarver. Akkurat når de er mest sårbare for oljeforurensning. Dessverre ligger områdene hvor vi tror det finnes olje midt i fødestua til torsken og de andre fiskeartene.

Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja er derfor i direkte konflikt med fiskerinæringen. Selv et lite uhellsutslipp vil kunne få dramatiske konsekvenser for fiskebestanden, fiskerinæringen, sjøfugl og marine pattedyr som vågehval, spermasetthvalen og sel som livnærer seg av fisken. Det er også dokumentert at luftkanonene som oljeindustrien bruker for å kartlegge havbunnen (såkalt seismikkskyting) skremmer bort fisken og dreper fiskeegg og larver som befinner seg i nærheten. Dette skaper problemer for fiskerinæringen. Energisikkerhet i Europa er heller ikke noe godt argument for at Norge skal åpne sine aller mest sårbare og verdifulle områder for petroleumsvirksomhet. Som følge av fallende etterspørsel i årene framover viser flere studier at Europa ikke vil ha behov for at Norge åpner nye olje- eller gassfelt.

Linje 1067–1068

Bytte ut «men stille krav om at selskapene sørger for utbygging av erstatningskraft ved de siste elektrifiseringsprosjektene som krever kraft fra land» med «uten å igangsette nye prosjekter med kraft fra land».

Begrunnelse:

Knappe kraftressurser bør prioriteres til tiltak som bidrar til omstilling og etablering av varige, nye, bærekraftige arbeidsplasser.

Linje 1069–1070

Endre fra «legge til rette for nye næringer på norsk sokkel, for eksempel havvind, CO₂-lagring og blått hydrogen, gjennom årlige tildelinger av areal for havvind og CO₂-lagring og utvikling av infrastruktur» til «legge til rette for nye næringer på norsk sokkel gjennom årlige tildelinger av areal for havvind og CO₂-lagring og utvikling av infrastruktur».

Begrunnelse:

Vi foreslår å stryke blått hydrogen, da vi mener at dette ikke er en næring Norge bør satse videre på. Blått hydrogen har usikre klimaeffekter, og er ustabil med tanke på lekkasjer og ulykker ved frakt. Fangstraten på CCS er i overskuelig framtid for lav til at blått hydrogen har god klimaeffekt som energibærer. I tillegg er det usikkert om det hele tatt finnes et lønnsomt marked for blått hydrogen. Equinor og Shell/Aker har avlyst store satsninger på blått hydrogen og melder at det ikke er tilstrekkelig marked for blått hydrogen til å veie opp for kostnadene. I tillegg er et planlagt hydrogenrør til Tyskland utsatt. Grønt hydrogen (framstilt av fornybar energi) er prioritert av det

europiske markedet. Som Shell selv sier: «Markedet for blått hydrogen er ikke der. Grønt hydrogen er tydelig favorisert.»

Linje: 1075–1076

Endre fra «videreutvikle norsk havforvaltning og marin miljøkartlegging for å legge til rette for mer aktivitet til havs, innenfor bærekraftige rammer» til videreutvikle «norsk havforvaltning og marin miljøkartlegging for å sørge for at aktiviteten til havs skjer på en helhetlig måte og innenfor bærekraftige rammer».

Begrunnelse:

Også eksisterende aktivitet må skje innen bærekraftige rammer, ikke bare den nye.

Linje 1081–1082

Stryke punktet:

- gjennomgå verneplanene for norske vassdrag og vurdere potensialet for kraftproduksjon som ikke forringer verneverdiene og bidrar til bedre flomvern.

Begrunnelse:

For at kraftutbygging skal kunne dempe store flommer, må det bygges store reguleringsmagasiner. En slik utbygging krever store generatorer og tunneler med stor diameter. Dette lar seg ikke kombinere med å ta vare på verneverdiene. Flomvern må ikke brukes som brekkstang for å bygge ut varig verna elver – det lar seg uansett ikke gjøre i praksis.

Linje 1088–1089

Legge til følgende tekst til slutt i kulepunktet:

uten at dette går på bekostning av lovbestemte høringsfrister og kvaliteten på undersøkelser av natur og miljø

Begrunnelse:

Det er positivt om saksbehandlingstid kan kortes ned i visse saker, som ved utbygging av små energianlegg på grå arealer. Men sivilsamfunnet må fortsatt involveres og ha anledning til å komme med sine innspill og må kunne stole på at konsekvensutredningene ikke er hastearbeid, men gjennomført på tilstrekkelig tid og ha god kvalitet.

Linje 1100–1103

Stryke følgende tekst:

Klimaproblemene er vår tids største utfordring. Norge skal omstilles til et lavutslippssamfunn innen 2050, og oppnå betydelige utslippsreduksjoner innen 2030 i samarbeid med EU. Norge skal innfri våre klimaforpliktelser i samarbeid med EU. Dette gir større fleksibilitet og er mer kostnadseffektivt enn å oppnå målene alene, og sikrer at norske bedrifter har like rammevilkår som sine konkurrenter i Europa.

Og erstatte den med følgende:

Klimaendringene er vår tids største utfordring. Norge skal omstilles til et lavutslippssamfunn innen 2050, kutte utslippene med 55 prosent innen 2030 og følge opp et nytt ambisiøst klimamål for 2035. Klimasamarbeidet med EU er viktig for å sikre at norske bedrifter har like rammevilkår som sine konkurrenter i Europa. Samtidig vil nasjonale utslippskutt bidra til å sikre en langsiktig og helhetlig omstilling i Norge fram til 2050. EUs kvotemarked vil snevres inn når unionen skal kutte sine utslipp med 90 prosent innen 2040, og Norge må derfor ta det aller meste av sine utslippskutt nasjonalt.

Begrunnelse:

Klimasamarbeidet med EU er viktig for å sikre at norske bedrifter har like rammevilkår som sine konkurrenter i Europa. Samtidig vil nasjonale utslippskutt bidra til å sikre en langsiktig og helhetlig omstilling i Norge fram til 2050. Nødvendige tiltak for lavutslippssamfunnet blir vanskeligere å gjennomføre hvis Norge gjør seg avhengig av kvotehandel. EUs kvotemarked vil snevres inn når EU skal kutte sine utslipp med 90 prosent innen 2040, og Norge må derfor også kutte utslipp nasjonalt. Bruken av en eventuell fleksibilitet bør derfor begrenses til aktiviteter som uansett må fases ut på sikt, som petroleumssektoren, for å unngå investeringer (for eksempel kraft fra land) som ikke står seg i et langsiktig perspektiv.

Linje 1113–1114

Erstatte «ved å redusere andre skatter og avgifter» med «gjennom å innføre en klimabelønningsordning».

Begrunnelse:

CO₂-avgiften må trappes betydelig opp. Å kompensere innbyggerne for dette gjennom en form for klimabelønning til folket, der alle innbyggerne får tilbakebetalt et likt beløp som i sum tilsvarer merprovenyet fra økte klimarelaterte avgifter, er Naturvernforbundets foretrukne løsning. Dette stimulerer til klimakutt. Samtidig gjør det ikke det offentlige «avhengig» av økte CO₂-avgifter, da inntektene fra disse jo vil falle drastisk når klimapolitikken lykkes. Dette inntektsbortfallet kan være et insentiv til ikke å lykkes med klimakutt. Og det kan også være vanskelig å takle det dersom velferdsgodene gjøres avhengig av utslipp.

Sekundært, dersom den foreslåtte teksten blir stående, bør det presiseres at det ikke er miljørelaterte avgifter, som drivstoffavgifter, som skal reduseres.

Linje 1144–1145

Føye til til slutt i punktet:

Kjøpsavgiftene på elbil bør differensieres på bakgrunn av ressursforbruk, og de bruksavhengige elbilfordelene trappes ned

Begrunnelse:

Kjøpsavgiftene på elbil bør trappes opp (samtidig som også kjøpsavgiftene på bensin- og dieslbiler økes for å innfri målet om null salg av slike personbiler i 2025), men de må også differensieres slik at det blir attraktivt å kjøpe energi- og ressurseffektive elbiler framfor tunge og kjøretøy med store batterier og som bruker mye energi og ressurser.

Linje 1147

Endre «lage en plan for å øke produksjonen av avansert bærekraftig biodrivstoff» til «lage en plan for hvordan de knappe bioressursene kan brukes til beste for klima og natur».

Begrunnelse:

Bioressursene er knappe. For hard høsting eller høsting av feil ressurser kan resultere i betydelig økte klimagassutslipp. De knappe ressursene som det er grunnlag for å høste, må brukes der de gir størst nytte for klima og natur.

Linje 1210

Endre punktet til:

- innføre arealnøytralitet som mål for arealplanarbeidet og oppnå dette primært gjennom å øke utnyttelsen av allerede utbygde områder i stedet for å bygge ned nye naturområder

Begrunnelse:

Norge bygges ned bit for bit, og det er gjennom arealplanarbeidet at vi kan snu denne trenden. Et mål om arealnøytralitet vil gi klare rammer og innebære at allerede nedbygde arealer må utnyttes bedre. I unntakstilfeller der det ikke er mulig å unngå nedbygging, må ødelagte arealer restaureres til minst samme verdi som det som går tapt, finansiert av utbyggeren.

Linje 1211

Endre punktet til:

- øke støtten til frivillig skogvern og (...).

Begrunnelse:

Stortinget har satt som mål at 10 prosent av den produktive skogen skal vernes. Vi er bare så vidt over 4 prosent nå. Den internasjonale naturavtalens mål tilsier at vi må verne langt mer og i det minste innfri Stortingets mål innen utgangen av neste stortingsperiode.

Linje 1222–1223

Endre punktet til:

- innføre forbud mot nedbygging av myr og andre områder med høy evne til karbonopptak og -lagring og stort naturmangfold.

Begrunnelse:

Det er flere arealtyper som er særlig verdifulle som karbonlager og tilholdssted for mange arter, som for eksempel myr. For slike arealer bør nedbygging i utgangspunktet være forbudt. Eventuelle dispensasjoner må behandles av en høyere instans.

Linje 1223

Legge inn nytt punkt etter eksisterende:

- styrke statsforvalterens rolle og regional planlegging for blant annet å få til god lokalisering av ulike virksomheter med hensyn til arealbeslag, transport og energibruk.

Begrunnelse:

Regional planlegging er nødvendig for å sikre god lokalisering av virksomheter på tvers av kommunegrensene, for å hindre nedbygging, sikre gode løsninger for kollektivtransporten, minske transportbehovet og sikre god energiutnyttelse, for eksempel av spillvarme. Statsforvalteren bør være en aktiv part i arbeidet for blant annet å oppnå nasjonale mål.

Linje 1230

Legge til nytt kulepunkt:

- øke satsningen på bekjempelse av fremmede arter med høy risiko i tråd med den internasjonale naturavtalen.

Begrunnelse:

I 2019 kunngjorde IPBES (det internasjonale naturpanelet) at fremmede arter er en av de fem største driverne bak dagens tap av biodiversitet. Høsten 2023 fikk vi både ny nasjonal fremmedartsliste, og det internasjonale naturpanelet IPBES slapp en stor rapport som viste at fremmede arter er en stadig større trussel mot natur over hele verden. Naturpanelets rapport fastslo at 60 prosent av de kjente globalt utrydda artene har fremmede arter som viktig årsak til at de ble utrydda. Nasjonalt viser fremmedartslista for 2023 at siden 2018 har det blitt funnet 29 nye fremmede arter i Norge, og 42 av artene som i 2018 var dørstokkarter, er i 2023 selvstendig reproduserende i Norge. Antall arter i de tre mest alvorlige risikokategoriene (potensielt høy risiko, høy risiko og svært høy risiko) har til sammen mer enn doblet seg.

Linje 1626

Legge til nytt kulepunkt:

- innføre differensiert veiprisising

Begrunnelse:

I byområdene vil det bli vanskelig å løse miljø- og trengselsutfordringene uten at prismekanismen brukes for å regulere trafikken. Skaden som trafikken påfører samfunnet, varer veldig avhengig av hvor, når og med hvilke kjøretøytyper som brukes. Et veiprisingsystem gjør det mulig å ha høy avgift for bruk av forurensende kjøretøy i rushtidene i byene, samtidig som det blir svært lav avgift for å kjøre i grise-grendte strøk. Et slikt system vil derfor bedre ivareta både miljø- og distriktshensyn. I tillegg kan veiprisingsystemet erstatte deler av systemet for innkreving av bompenger, som kan slå urettferdig ut for en del trafikanter.

Linje 1627

Stryke:

gjennom å øke ambisjonsnivået i Nasjonal transportplan

Begrunnelse:

Behovet for å vedlikeholde, sikre og ellers utbedre den infrastrukturen vi har, er stort. Dersom det skal stå noe om at ambisjonsnivået skal økes, må dette knyttes til dette. Å vri innsatsen i den retningen vil også være bra med tanke på klimagassutslipp og nedbygging av natur og matjord.

Linje 1706

Legge til nytt kulepunkt:

- ikke bygge en tredje rullebane på Gardermoen.

Begrunnelse:

En tredje rullebane på Gardermoen vil øke flytrafikken ytterligere fra et allerede høyt nivå, som gir økte klimagassutslipp samt mer støy i et allerede utsatt område. I tillegg vil rullebanen og tilhørende aktiviteter vil beslaglegge store arealer i form av natur og matjord. En tredje rullebane hører ikke hjemme i lavutslippssamfunnet.

Linje 1710–1711

Stryke dette punktet:

- bevare på Avinor-modellen hvor Avinor-lufthavnene med best økonomi finansierer lufthavnene med svak økonomi.

Begrunnelse:

Dagens finansieringssystem for Avinor gjør distriktsflyplassene avhengig av at mange mennesker flyr mellom de store byene eller til og fra utlandet, og at mange av de sistnevnte handler i taxfree-butikkene. Overskuddet på de få store flyplassene finansierer de små. Dette er en underlig finansieringsform, som konstruerer en unødvendig konflikt mellom miljø-, folkehelse- og distriktshensyn. Hvorfor ikke organisere flyplassene på samme måte som vi gjør det for vei og bane? Distriktsflyplassene bør sikres gjennom en vanlig post på statsbudsjettet. Da blir det mulig å opprettholde et godt flytilbud der dette trengs av distriktshensyn, samtidig som vi kan begrense annen flytrafikk med store klimagassutslipp – og vi slipper å ha et taxfree-system som undergraver helsepolitiske mål.